

**အရှင်မဟာနာမ (အေဒီ ၆-ရာစု အစပိုင်း)
ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာကျမ်းပြု**

အရှင်မဟာနာမသည် ရှေးဦးအဋ္ဌကထာကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်များ၌ ပါဝင်သည်။ အရှင်မြတ်သည် သဒ္ဓမ္မပုဂ္ဂိုလ် အမည်ရှိ ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာနှင့် ပဇ္ဇပဒေရဝံသဟု ခေါ်သည့် မဟာဝံသပထမပိုင်း (အခန်း-၁ မှ အခန်း-၃၇၊ ဂါထာအမှတ်-၅၀ ထိ)တို့ကို ရေးသားခဲ့သည်။ ခေတ်သစ် ပါဠိပညာရှင်များက အရှင်မြတ်၏ ကျမ်းစာများမှာ သမားရိုးကျ ဖွင့်နည်းအတိုင်းသာ ဖြစ်ပြီး ထူးခြား ပြောင်မြောက်မှုအရ ပထမတန်းစား ပါဠိစာပေအဆင့်တွင် မပါနိုင်သော်လည်း ပါဠိစာပေဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်မှုနှင့် နှောင်းခေတ် ပုဂ္ဂိုလ်များ သမိုင်းဆိုင်ရာ လေ့လာမှုတို့အတွက် အလွန် အကျိုးကြီးမားလှသည့်ပြင် အဖိုးအနွှယ် ထိုက်တန်သည်ဟု ဝေဖန်လေ့ရှိကြသည်။

သဒ္ဓမ္မပုဂ္ဂိုလ်

ဤကျမ်းကို အရှင်မဟာဘိဓာနထေရ် ရေးသား စီရင်ကြောင်း ကျမ်းစာ နိဂုံး၌ ဆိုသည်။ 'အဘိဓာန'ဟူသော ဝေါဟာရသည် 'နာမ'ဟူသောပုဒ်နှင့် အဓိပ္ပါယ် တူဖြစ်သဖြင့် အရှင်မဟာနာမကိုပင် ရည်ရွယ်ကြောင်း အစဉ်အလာ မှတ်သားကြသည်။ ယင်းယူဆချက်ကို ခေတ်သစ်သုတေသီ အားလုံးလည်း လက်ခံကြသည်။ အရှင်မြတ်အား ကျမ်းစာ ရေးသားရန် တောင်းပန်သူ မရှိဘဲ "ဟိတာယ သဒ္ဓမ္မစီရဋ္ဌိတတ္ထံ"ဟူသော အရှင်မြတ်၏ မိန့်ဆိုချက်အရ ဗုဒ္ဓသာသနာတော် အရှည်တည်တံ့ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မိမိ၏ သဒ္ဓါတရားအလျောက် ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

အရှင်မဟာနာမသည် သဒ္ဓမ္မပုဂ္ဂိုလ် (ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ)ကို ရေးသားစဉ် ဥတ္တရမန္တိအမည်ရှိ (အမတ် စစ်သေနာပတိ) ဆောက်လုပ်

သော ပရိဝေဏ၌ သီတင်းသုံးကြောင်း ဖော်ပြသည်။ မဟာဝံသ (အခန်း ၃၈၊ ၅၉-ဂါထာ) ၌ မောဂ္ဂလ္လာနမင်း၏ စစ်သေနာပတိဖြစ်သူ ဥတ္တရသည် မဟာဝံသကျမ်းကိုတိုက်အတွင်း ပရိဝေဏတစ်ခု ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းကြောင်း ဖော်ပြသည်။ သဒ္ဓမ္မပုဂ္ဂိုလ် နိဂုံးလာ ဥတ္တရမန္တိသည် မဟာဝံသကျမ်းလာ စစ်သူကြီး ဥတ္တရ ဖြစ်သည်။ ယင်းအဋ္ဌကထာကျမ်း၏ ဂန္ဓာရွှေဂါထာများ၌ ကျမ်းပြုပုံ အစီအစဉ်နှင့် ကျမ်းပြုရခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်တို့ကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြခဲ့သည် -

အစဉ်အတိုင်းသော ပုဒ်တို့ကို ဖွင့်ဆိုပြီး၊ ဘုရားဟော သုတ္တန်နှင့် ယုတ္တိအစဉ်သို့ လိုက်လျက်၊ မိမိ(မဟာဝံသရဝါသီ)တို့ အယူကို မကျော်လွန်ဘဲ သူတစ်ပါး (အဘယဂိရိစသော ဂိုဏ်းတစ်ပါး) အယူကိုလည်း မသုံးသပ်ဘဲ၊ ရှေးဟောင်းအဋ္ဌကထာ နည်းကိုလည်း ဖြစ်သင့်သည့်အတိုင်း ဆင်ခြင်ကြည့်ရှုလျက် လူအပေါင်း၏ အစီးအပွားကို ဖြစ်စေသည့် သူတော်ကောင်းတရား တည်တံ့စေရန် သဒ္ဓမ္မပုဂ္ဂိုလ်အမည်ရှိ အဋ္ဌကထာကို စီရပေအံ့။

ကျမ်းပြုကုသိုလ်နှင့် ပတ်သက်၍ အောက်ပါအတိုင်း ဆုတောင်းခဲ့သည်-

ဤကျမ်းစာ ရေးသားရသော ကောင်းမှုကြောင့် လူအပေါင်းသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ သဒ္ဓမ္မတည်းဟူသော ရသာယနဆေးကို သုံးဆောင်၍ အညစ်အကြေးကင်းရာ (နိဗ္ဗာန်)သို့ လွယ်ကူချမ်းသာစွာ ရောက်ကြပါစေ။

ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာသည် ပဌမအုပ် စာမျက်နှာ-၃၉၁၊ ဒုတိယအုပ် စာမျက်နှာ-၂၇၇ နှစ်တွဲပေါင်း စာမျက်နှာ ၆၆၈-ရှိသည်။

မဟာဝံသ ပထမပိုင်း

ဤအရှင်သည် မဟာဝံသ ပထမပိုင်း (အခန်း-၁ မှ အခန်း-၃၇၊ ဂါထာ

အမှတ်-၅၀ ထိ)ကို ရေးသားခဲ့ကြောင်းလည်း ပညာရှင်တို့ လက်ခံကြသည်။ မဟာဝံသကျမ်း၌မူ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ကို ဖော်ပြမထားပေ။ သို့ရာတွင် ဒုတိယ မောဂ္ဂလ္လာန(၅၄၆-၅၆၆)မင်း လက်ထက်တွင် ရေးသားခဲ့သော ဝံသတ္ထပုကာသနီ^၂ ခေါ် မဟာဝံသဋီကာ၌ ဖော်ပြခဲ့သည်။ ယင်းဋီကာ၌ မဟာဝံသကျမ်း (ပထမပိုင်းကို ရည်ရွယ်သည်)ကို ထိုအချိန်က စစ်သူကြီး ဒီဃသန္ဓ ဆောက်လုပ်သည့် မဟာပရိဝေဏ၌ သီတင်းသုံးနေသည့် မဟာနာမထေရ် စီရင်ကြောင်း ဖော်ပြသည်။

မဟာဝံသဟူသောအမည်သည် ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ် အရှင်မဟာနာမပေးခဲ့သော အမည်နာမမဟုတ်ချေ။ ယင်းကျမ်း၏ အမည်ရင်းကို မဟာဝံသဋီကာကို ရေးသူက ပဇ္ဇပဒေါရဝံသဟု ရည်ညွှန်းခဲ့သည်။ ယင်းဝေါဟာရသည် ပါဠိဂါထာများဖြင့် ရေးသားထားသည့် မဟာဝံသကို ဆိုလိုသည်။ (ပဇ္ဇပဒ = ဂါထာပါဒများ၊ ဥရဝံသ = မဟာဝံသ)။ ယင်းအမည်မှာ ကျမ်းစာ၏ သဘောသဘာဝကိုလည်း ဖော်ပြသည်။ မဟာဝံသကျမ်းသစ်သည် ထိုအချိန်က စကားပြေဖြင့် တည်ရှိပြီးဖြစ်သည့် သီဟိုဠ်ဘာသာ မဟာဝံသကျမ်းနှင့်မတူဘဲ ပါဠိဂါထာပါဒဖြင့် ရေးသည့်ကျမ်း ဖြစ်သည်။ သို့တစေပါဠိဂါထာ မဟာဝံသ၌ “မဟာဝံသံ ပဝက္ခာမိ”ဟု ဆိုခြင်းမှာ သီဟိုဠ်ဘာသာ မဟာဝံသ၌ ပါရှိသည့်အတိုင်း ဆိုခြင်းဖြစ်ကြောင်း မဟာဝံသဋီကာ၌ ဖော်ပြသည်။

မဟာဝံသသည် အခန်း ၃၇-အလယ် (ဂါထာအမှတ် ၅၀)တွင် ပုံမှန်မဟုတ်ဘဲ ရုတ်တရက် ရပ်သွားသည်။ ဤသည်မှာ ကျမ်းပြုသူသည် မမျှော်လင့်သော အကြောင်းတစ်ရပ်နှင့်ကြုံ၍ ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့မဟုတ် သီဟိုဠ်မူရင်းကိုယ်၌က ထိုနေရာတွင် ရပ်သွားသောကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဝံသတ္ထပုကာသနီ၌ ယင်းသို့ ရုတ်တရက် ရပ်ပစ်သည့် အကြောင်းရင်းကို ဖော်ပြမထားပေ။

အရှင်မဟာနာမသည် သီဟိုဠ်ဘာသာ မဟာဝံသကို ပါဠိဘာသာပြန်ဆိုခြင်းဖြစ်ပြီး သမိုင်းကို မိမိခေတ်ကာလတိုင်အောင် ဆက်လက်ရေးသားလိုသဖြင့် ထုံးစံအတိုင်း မဟုတ်ဘဲ ရပ်ထားခဲ့သည်ဟုလည်း ယူဆရသည်။ သို့ရာတွင် ဆက်လက်၍ မရေးသားမီ မိမိကို ကြည်ညို ကိုးကွယ်သည့် ဓာတုသေနမင်းသည် ၎င်း၏သားဖြစ်သူ ကဿပမင်းသား၏ လုပ်ကြံ သတ်ဖြတ်ခံရသည်။ ဓာတုသေနမင်းသည် မဟာဝံသကျမ်း ပါဠိဘာသာပြန် ပေါ်ပေါက်ရေး၌ အလွန်အရေးပါသူ ဖြစ်သည့်အတိုင်း ၎င်းလုပ်ကြံခံရစဉ် နိုင်ငံအတွင်း အန္တရာယ် အခက်အခဲများနှင့် ကြုံတွေ့ရသဖြင့် ဆက်လက်၍ မရေးနိုင်ဘဲ ရှိခဲ့သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။ ခုနစ်ရာစုသို့ ရောက်မှသာ အရှင်ဓမ္မကိတ္တိ မထေရ်က ထိုတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။

အေဒီ-၁၂ ရာစု နောင်ပိုင်းတွင် ရေးသည့် မဟာဝံသ ဒုတိယပိုင်း အရမူ အရှင်မဟာနာမထေရ်သည် ဓာတုသေနမင်း (အေဒီ ၄၉၅-၄၇၇)၏ ဆန္ဒအရ မဟာဝံသ ပထမပိုင်းကို ရေးသားကြောင်း သိရသည်။ သို့ဖြစ်၍ မဟာဝံသကို ရေးပြီးမှ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာကို ရေးသားသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်

ထိုခေတ်က ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်များကဲ့သို့ပင် အရှင်မဟာနာမ အကြောင်း ဖော်ပြချက်များလည်း ကွဲလွဲစွာ ယူဆရေးသားကြသည်။ မဟာနာမ အမည်ဖြင့် ထင်ရှားခဲ့သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ -

- (၁) မဟာဝံသ အခန်း ၃၉၊ ဂါထာအမှတ် ၄၂-အရ မောဂ္ဂလ္လာနဘုရင် ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသော ပဗ္ဗတဝိဟာရကို အလှူခံရသည့် အနုရာဓပုရ မြို့ရှိ ဒီဃသန္ဓကျောင်း၌ သီတင်းသုံးသော အရှင်မဟာနာမထေရ်
- (၂) ပဋိသမ္ဘိဒါ မဂ္ဂအဋ္ဌကထာ နိဂုံးလာ မောဂ္ဂလ္လာန ဘုရင်၏သား

ကုမာရ ဓာတုသေနမင်းလက်ထက် ယင်းအဋ္ဌကထာကို ရေးသားသည့် အရှင်မဟာနာမထေရ်

(၃) ဝံသတ္ထပကာသနီနိဂုံး၌ ဖော်ပြသော ဒီဃသန္ဓ ပရိဝေဏနေ မဟာဝံသကျမ်းပြု အရှင်မဟာနာမထေရ် တို့ဖြစ်သည်။

ယင်းတို့အနက် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာကျမ်းပြု ပုဂ္ဂိုလ်က ယင်းကျမ်းကို မောဂ္ဂလ္လာန်မင်း ကွယ်လွန်ပြီးနောက် သုံးနှစ် အကြာတွင် ယင်းကျမ်းကို ရေးပြီးကြောင်း ဆိုခဲ့သည်။ ကွယ်လွန်သူ ဖခင် မောဂ္ဂလ္လာန်မင်းကိုသာ ရည်ညွှန်းပြီး ၎င်း၏သားဖြစ်သူ ကုမာရဓာတုသေနမင်းကို မရည်ညွှန်းခြင်းမှာ ဖခင်မင်းနှင့် ပိုမိုနီးကပ် ရင်းနှီးသောကြောင့် ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤအရှင်မဟာနာမသည် မောဂ္ဂလ္လာန်ဘုရင်က သိဂိရိယ (သီဟဂိရိ)မြို့၌ ပဗ္ဗတဝိဟာရကျောင်းကို ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသည်^၉ (မဟာဝံသခန်း-၃၉၊ ဂါထာ အမှတ်-၄၂) ဆိုသော အရှင်မြတ် ဖြစ်နိုင်သည်။ တစ်ဖန် ဤအရှင်သည် ဒီဃသန္ဓကျောင်းနေ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သဖြင့် ဝံသတ္ထပကာသနီ (မဟာဝံသဋီကာ)၌ ညွှန်းဆိုသည့် ဒီဃသန္ဓကျောင်းနေ မဟာဝံသ ကျမ်းပြု အရှင်မဟာနာမလည်း ဖြစ်နိုင်ပြန်သည်။

သို့ရာတွင် အရှင်မဟာနာမနှစ်ပါး (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ကျမ်းပြုနှင့် မဟာဝံသကျမ်းပြု) အတူတူ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရန်မူ မခိုင်လုံသေးချေ။ အကြောင်းမူ အရှင်မဟာနာမသည် ပဗ္ဗတဝိဟာရကို အလှူခံရစဉ်က ဒီဃသန္ဓ ကျောင်းမှာ နေပြီး နောင်အခါ ဘုရင်လှူသည့် ကျောင်းမှာ သီတင်းသုံးရမည် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် မဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာကို ရေးသားသူ အရှင်မဟာနာမ ထေရ်ကမူ ဥတ္တရမန္တိ ပရိဝေဏ၌ သီတင်းသုံးစဉ် ရေးသားကြောင်း ကိုယ်တိုင် ဆိုထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

အရှင်မဟာနာမသည် ဒီဃသန္ဓကျောင်းနှင့် ဘုရင်လှူသည့်ကျောင်းတို့၌ အတန်ကြာ သီတင်းသုံးပြီးနောက် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာကို ရေးသားစဉ် ဥတ္တရမန္တိ ပရိဝေဏသို့ ပြောင်းရွှေ့ သီတင်းသုံးသည်ဟု ကြံသော်

ဖြစ်နိုင်ရာသည်။ ဒီဃသန္ဓကျောင်းနှင့် ဥတ္တရမန္တိ ပရိဝေဏတို့မှာ တစ်ကျောင်းတိုက်တည်းဖြစ်ပြီး မောဂ္ဂလ္လာန်ဘုရင် မရှိသည့်နောက်၌ အရှင်မဟာနာမ သီတင်းသုံးခဲ့ သည်ဟုယူလျှင်လည်း သင့်နိုင်ရာသည်။

ဝံသတ္ထပကာသနီ (မဟာဝံသဋီကာ)၌ ဒီဃသန္ဓဟူသော အမည်မှာ ဒေဝါနိပိယတိဿမင်း၏ စစ်သူကြီးနာမည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သော အခြားတစ်ယောက်၏ အမည်ဖြစ်ကြောင်း ဆိုသည်။ စူဠဝံသ (အခန်း ၃၈၊ ၁၆-၁၇ ဂါထာ)၌ ဓာတုသေနမင်းသည် ငယ်စဉ်အခါ ဒီဃသန္ဓကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေသည့် မိခင်၏ မောင်ဖြစ်သူ မထေရ်ထံ၌ သာမဏောဘဝဖြင့် နေထိုင်ခဲ့ဖူးကြောင်း ဖော်ပြသည်။ ဤ၌ မထေရ်၏အမည်ကို ပြဆိုမထားပေ။ ယင်းမထေရ်သည် မောဂ္ဂလ္လာန်ဘုရင်၏ ပဗ္ဗတကျောင်းကို အလှူခံသူ မဟာဝံသကျမ်းပြု အရှင်မဟာနာမထေရ် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။

စူဠဝံသ (အခန်း ၃၈၊ ၅၉-ဂါထာ) ဖော်ပြချက်အရ ဓာတုသေနမင်း (မောဂ္ဂလ္လာန် ဘုရင်၏ဖခင်)သည် သမိုင်းရာဇဝင်ကို ဝါသနာထုံပြီး မဟာဝံသကျမ်းကို ရေးသားရန် အကြောင်းရှာဖွေသူ ဖြစ်သည်။ သီဟိုဠ် ကျွန်းသို့ ဗုဒ္ဓသာနာကို သယ်ဆောင်ခဲ့သူ အရှင်မဟာမဟိန္ဒအား ဂုဏ်ပြုပူဇော်သည့် အခမ်းအနားအပြီးတွင် သီဟိုဠ်သမိုင်းကို ရေးသားရန်နှင့် ရေးသားနိုင်သူအား အသပြာငွေ တစ်ထောင်ပေးမည်ဟု သီဟိုဠ် တစ်ကျွန်းလုံးသို့ အမိန့်ထုတ်ပြန်သည်။ နောက်ဆုံး၌ ဒီဃသန္ဓပရိဝေဏနေ အရှင်မဟာနာမ မထေရ်က မဟာဝံသကျမ်းကို ရေးသားခဲ့ကြောင်း သိရသည်။

ဖော်ပြပါအချက်များသည် မဟာဝံသကျမ်းကို ရေးသားသည့် ဒီဃသန္ဓကျောင်းနေ အရှင်မဟာနာမနှင့် ဓာတုသေနဘုရင်၏ သားဖြစ်သူ မောဂ္ဂလ္လာန်ဘုရင် ကြည်ညိုသည့် အရှင်မဟာနာတို့မှာ အတူတူ ဖြစ်ကြောင်း အဆိုကို ထောက်ခံလျက်ရှိသည်။

အေဒီ-၅၁၈ တွင် စိုက်ထူခဲ့သော ဗုဒ္ဓဂယာရှိ သက္ကတဘာသာဖြင့် ရေးထိုးသည့် ကျောက်စာ တစ်ခုတွင် သီဟိုဠ် ရဟန်းတော် များ၏အမည်

စာရင်းကို ဖော်ပြရာ၌ ဥပသေန၊ မဟာနာမဟူသော အစဉ်ဖြင့် မထေရ် နှစ်ပါးကို ဖော်ပြထားသည်။ မာလာလာဆေကောရ ပုဂ္ဂိုလ်က ယင်းနှစ်ပါး အနက် ဥပသေန မထေရ်သည် မဟာနိဇ္ဇေသအဋ္ဌကထာ ကျမ်းပြုဖြစ်ပြီး မဟာနာမထေရ်မှာ ၎င်း၏တပည့် မဟာဝံသပထမပိုင်းနှင့် သဒ္ဓမ္မပုဂ္ဂာ သနီကို ရေးသားသူ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည် ။

ပေါ်ထွန်းသည့် ခေတ်

အရှင်မဟာနာမထေရ် တစ်ပါးတည်းက သဒ္ဓမ္မပုဂ္ဂာသနီ (ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ)ကျမ်းနှင့် မဟာဝံသကျမ်းကို ရေးသည်ဟူသော အချက် မရှင်းလင်းသေးသော်လည်း ပေါ်ထွန်းရာခေတ်မှာ တိကျမှု ရှိသည်။ အကြောင်းမူ သဒ္ဓမ္မပုဂ္ဂာသနီကို ပထမ မောဂ္ဂလ္လာနမင်း (အေဒီ ၄၉၅-၅၁၃) ကွယ်လွန်ပြီးနောက် သုံးနှစ်အကြာ (အေဒီ ၅၁၆)တွင် ရေးသား ပြီးစီး ကြောင်း ကျမ်းပြုသူ အရှင်မဟာနာမထေရ်က နိဂုံး၌ဆိုခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ဤအရှင်မဟာနာမသည် ဓာတုသေနမင်း (ပထမ မောဂ္ဂလ္လာန၏ ဖခင်) ငယ်စဉ်အခါ စောင့်ရှောင့်ခဲ့သူဖြစ်မူ (မဟာဝံသ ဒုတိယပိုင်း၌ အဆိုပါဓာတုသေနမင်းကို စောင့်ရှောင့်စဉ်က မထေရ်ဟု ဆိုထား၍ အနည်းဆုံး အသက် ၃၀-ဝန်းကျင်ရှိ မည်ဖြစ်သဖြင့်) ပဋိသန္ဓိဒါ မဂ္ဂအဋ္ဌကထာကို ရေးပြီးချိန်၌ အသက်-၈၃ ခန့်ပင် ကြီးရင့်နေပြီ။

ဓာတုသေနမင်း (အေဒီ-၄၆၃-၄၇၇)မှ မောဂ္ဂလ္လာနမင်း (အေဒီ-၄၉၅-၅၁၃)အထိ နှစ်-၅၀ သာ ကွာသည်။ ဓာတုသေနသည် အသက်ကြီးချိန်၌ ကွယ်လွန်သူ မဟုတ်ချေ။ သားဖြစ်သူ ကဿပသိဂိရိယ၏ သတ်ဖြတ်မှု ကြောင့် ကွယ်လွန်သည်။ မောဂ္ဂလ္လာနမင်းသည် ဖခင်ဓာတုသေန မင်းကို သတ်၍ မင်းပြုသော နောင်တော် ကဿပမင်းကို အောင်မြင်ပြီး သီဟိုဠ် ကျွန်း၊ အနုရာဓမြို့၌ ၁၈-နှစ်ကြာ မင်းပြုသည်။ ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ နိဂုံး၌ ကွယ်လွန်သူ မောဂ္ဂလ္လာနမင်း၏ အမည်ကိုသာ ဖော်ပြပြီး မောဂ္ဂ- လ္လာန မင်းနောက် နန်းတက်သော ကုမာရဓာတုသေန မင်း၏ အမည်ကိုမူ

ဖော်ပြထားချေ။ ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာကို ရေးပြီးသည်မှာ မောဂ္ဂ- လ္လာနမင်း ကွယ်လွန်ပြီး ကုမာရဓာတုသေန နန်းစံ ၃-နှစ်တွင် ဖြစ်သည်။ မောဂ္ဂလ္လာနမင်း ကွယ်လွန်ချိန်၌ အရှင်မဟာနာမ၏ အသက် ၈၀-ခန့် ရှိပြီ ဖြစ်သည်။

အချို့ပညာရှင်များက ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ကျမ်းပြုသူမှာ အ သက်အရွယ် ကြီးလွန်းသဖြင့် မဟာဝံသကျမ်းပြု အရှင်မဟာနာမနှင့် အတူတူ ဟူသောအချက်ကို လက်မခံလိုကြချေ။ ၎င်းတို့အလို ဓာတု- သေနမင်း (ပထမမောဂ္ဂလ္လာန၏ ဖခင်)၏ ဦးလေးဖြစ်သူ အရှင်မဟာနာမ သည် ပါဠိမဟာဝံသကျမ်းကို ရေးပြီး အခြား မဟာနာမထေရ်က ပဋိသန္ဓိဒါ မဂ္ဂအဋ္ဌကထာကို ရေးသားသည်ဟု ယူလိုကြသည်။

သို့ရာတွင် ဘုရင့်နန်းစံနန်းများ သတ်မှတ်ချက် အတိုင်းအလျော့ ရှိနိုင် ခြင်း၊ ဓာတုသေနငယ်စဉ်အခါ စောင့်ရှောင့်ခဲ့ သူအရှင်မြတ်အား အသက် သိက္ခာ ငယ်သော်လည်း ပညာဂုဏ်၊ ထိရဂုဏ် စသည်တို့ကြောင့် မဟာ ဝံသ၌ မထေရ်ဟုပင် သုံးနှုန်းနိုင်ဖွယ် ရှိခြင်းတို့ကြောင့် အခြားခိုင်လုံသည့် အထောက်အထား မရှိသေးသရွေ့ အရှင်မဟာနာမ တစ်ပါးတည်းအဆို ကို လက်ခံရဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို ဝေဖန်ခြင်း

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဘိညာဉ်ခန်း အဖွင့်တွင် ပဋိသန္ဓိဒါမဂ် ပါဠိတော်မှ စာပိုဒ်တစ် ခုကို ကိုးကားပြီး ဖွင့်ဆို၏။ ထိုဖွင့်ဆိုချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂ အဋ္ဌကထာကျမ်းပြု အရှင်မဟာနာမထေရ်က ဝေဖန်မှု ပြုခဲ့သည်။ ခေတ် ကာလ အလွန် မကွာသူတို့၏ ထုံးစံအတိုင်း ယင်းသို့ ဝေဖန်သည်ဟု ဆိုနိုင်အံ့ ထင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ပါဠိစာပေသမိုင်းတွင် လယ်တီဆရာ တော်ကြီးက ဋီကာကျော်ကို ဝေဖန်သောအခါ ခေတ်ပြိုင် ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်၊ လူပုဂ္ဂိုလ် (လူပြန်တော်) အချို့ကပင် လယ်တီဆရာတော်အား ပြန်လည် ချေပ ထိုးနှက်ခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့ရာတွင် ဝေဖန်သူ နှောင်း

ခေတ် သို့မဟုတ် ခေတ်ပြိုင် ပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် လယ်တီဆရာတော်လို ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဝေဖန်ရန်မှာ အတော် အင်အားရှိသည့် စာပေအရှိန်နှင့် သြဇာ ရှိရမည် ဖြစ်သည်။

စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းသည်မှာ သဒ္ဓမ္မပွကာသနီ၏ ကွဲလွဲစွာ ဖော် ပြချက် သို့မဟုတ် ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်များကို အလွန် မကွာလှမ်းသည့် နှောင်းခေတ် ပုဂ္ဂိုလ် အဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာကျမ်းပြု၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ ကျမ်းကိုလည်း ပြုစုသူဖြစ်သည့် အရှင်မဟာဓမ္မပါလက ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဘက်မှ ထောက်ခံ ရေးသားခဲ့ကြောင်းတွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။

ပဋိသန္ဓိဒါမဂ် ပါဠိတော်

တန်ခိုးရှင်သည် ပြကတေအသွင်ကို စွန့်၍ သူငယ်အသွင်ကိုလည်း ပြ၏။ နဂါးအသွင်ကိုလည်း ပြ၏။ ဂဠုန်အသွင်ကိုလည်း ပြ၏။ ဘီလူး အသွင်ကို လည်း ပြ၏။ ... ဆင်ကိုလည်း ပြ၏။ မြင်းကိုလည်း ပြ၏။ ရထားကိုလည်း ပြ၏။ ခြေလျင်တပ်ကိုလည်း ပြ၏။ အမျိုးမျိုးသော စစ်တပ် အပေါင်းကို လည်း ပြ၏ ။

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဇောသ အဆို

(၁) (သူငယ်အသွင်ကို) အဓိဋ္ဌာန်ပါက ပထဝီကသိုဏ်း စသည်တွင် တစ်ခု ခုကို အာရုံပြုသော အဘိညာဉ်၏ အခြေခံ ပါဒကဏ္ဍာန်မှ ထပြီး မိမိ၏ သူ ငယ်အသွင်ကို ဆင်ခြင်ရမည်။ ဆင်ခြင်ပြီးနောက် ပရိကံပြုပြီးသည်နှင့် တစ်ဖန်ဝင်စား၍ (ထိုဈာန်မှ) ထပြီးနောက် ဤမည်သော သူငယ်ဖြစ်စေ ဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြုရမည်။ အဓိဋ္ဌာန်သော စိတ်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် သူငယ် အသွင် ဖြစ်၏။

(၂) ဤ၌ အထူးမှာ “ဆင်ကိုလည်း ပြ၏”စသော စကားကို အပြင်ပ မှာလည်း ဆင်စသည်ကို ပြသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဆိုခြင်းဖြစ်၏။ ထိုသို့ အပြင်ပ (ရုပ်သွင်ကို) ဖန်ဆင်းရာ၌ “ဆင်ဖြစ်လို၏” ဟု အဓိဋ္ဌာန် မပြုဘဲ

“ဆင်ဖြစ်စေ”ဟု အဓိဋ္ဌာန်ရမည်။ မြင်းစသည်၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

အရှင်မဟာနာမ၏ အလို

(၁) (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်း) အဘိညာဉ်အဖွင့် ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိခန်း၌ကား “ပထဝီက သိုဏ်း စသည်တွင် တစ်ခုခုကို အာရုံပြုသော အဘိညာဉ်၏ အခြေခံ ပါဒကဏ္ဍာန်မှ ထပြီး”ဟု ဆိုထား၏။ ထိုကျမ်းမှာပင် “မိမိ၏ သူငယ်အသွင် ကို ဆင်ခြင်ရမည်”ဟု ဆိုပြန်၏။ ထိုအဆိုသည် နဂါးအသွင် စသည်ကို ဖန်ဆင်းရာ၌ မသင့်သကဲ့သို့ ထင်ရ၏။

(၂) ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ကား “ဆင်ကိုလည်း ပြ၏” စသောစကားကို အပြင်ပမှာ လည်း ဆင်စသည်ကို ပြသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဆိုခြင်းဖြစ်၏။ ထိုသို့ အပြင်ပ (ရုပ်သွင်ကို) ဖန်ဆင်းရာ၌ ‘ဆင်ဖြစ်လို၏’ဟု အဓိဋ္ဌာန်မပြုဘဲ ‘ဆင်ဖြစ်စေ’ ဟု အဓိဋ္ဌာန်ရမည်။ မြင်းစသည်၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။”ဟု ဆိုထား ၏။ ထိုအဆိုသည် ‘ပြကတေအသွင်ကို စွန့်၍ (ပကတိဝဏ္ဏံ ဝိဇဟိတွာ)’ ဟု ဟောထားသော မူလ(ပါဠိတော်)ပုဒ်နှင့် လည်းကောင်း၊ တစ်မျိုးတစ် မည် ဖန်ဆင်းခြင်း (ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ) အဖြစ်နှင့် လည်းကောင်း ဆန့်ကျင်၏။ မှန်၏။ ပါဠိတော်၌ ဟောထားသည့် အစဉ်အရ ပြကတေအသွင်ကို မစွန့် ဘဲ အဓိဋ္ဌာန်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် အသွင်တစ်မျိုးကို ပြခြင်းသည် အဓိဋ္ဌာန်နိဒ္ဓိ မည်၏။ ပကတိအသွင်ကို စွန့်၍ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် မိမိကိုယ်ကို အခြား အသွင်တစ်မျိုးဖြင့် ပြခြင်းသည် ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိမည်၏။

အရှင်ဓမ္မပါလ၏ ဖြေရှင်းချက်

(၁) မိမိကိုယ်ကို ဖန်ဆင်းခံ အဖြစ်ဖြင့် အလိုရှိသောကြောင့် ကိုယ်တိုင် သည် သူငယ်အသွင် ဖြစ်သွား၏။ (သို့ရာတွင်) မိမိ၏ ငယ်ငယ်တုန်းက သူငယ်အသွင် ဖြစ်သွားခြင်းကား မဟုတ်။ နဂါးအသွင် စသည်၌လည်း ဤနည်းဖြင့် နားလည်နိုင်သောကြောင့် “နဂါးအသွင် စသည်ကို ဖန်ဆင်း ရာ၌ မသင့်သကဲ့သို့ ထင်ရ၏”ဟု ဧကေ (အချို့ဆရာ)တို့ ဆိုသော စကား

ကို ကြောင့်ကြစိုက်၍ မှတ်ဖွယ် မလိုချေ။

(၂) "အပြင်ပမှာ ဆင်စသည်ကို ပြ၏ဟူသော စကားသည် 'ပြကတော့ အသွင်ကို စွန့်၍' ဟူသော (ပါဠိတော်)စကား၊ တစ်မျိုးတစ်မည် ဖန်ဆင်းခြင်း (ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဒိ) အဖြစ်တို့နှင့် ဆန့်ကျင်၏"ဟု **ကေစီ** (အချို့ဆရာ)တို့ ဆိုကြ၏။ ထိုအဆို မသင့်။ အကြောင်းမူ ဤသို့တည်း။ "ပြကတော့အသွင်ကို စွန့်ခြင်း" မည်သည် မိမိ၏ ပြကတော့ ရုပ်သွင်ကို သူတစ်ပါးတို့အား မပြခြင်း ဖြစ်ပြီး ထို(ပြကတော့ရုပ်သွင်)၏ လုံးဝ ငြိမ်းပျောက်သွားခြင်း မဟုတ်။ သို့ဖြစ်လျှင် မိမိကိုယ်ကို မပြဘဲ အပြင်ပမှာ ဆင်ကို ပြသဖြင့် "ပြကတော့ အသွင်ကို စွန့်၍ ဆင်ကို ပြ၏"ဟုဆိုပါက မည်သို့ ဆန့်ကျင်မည်နည်း။ ကိုယ်တိုင်ကလည်း ဆင်အသွင် ဖြစ်သွားပြီး အပြင်မှာလည်း ဆင်ကောင်ကို ပြဘိမူ ဆိုဖွယ်ပင် မလိုချေ။ ထို့ကြောင့်ပင် "အပြင်မှာလည်း ဆင်စသည်ကို ပြသည်၏ အစွမ်းဖြင့်ဆို၏ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သဖြင့် ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဒိ အဖြစ်နှင့်လည်း တစ်စုံတစ်ရာ ဆန့်ကျင်ခြင်း မရှိ။"

ကေစီ ထိုးခြင်း

ဤ၌ ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာကို မဟာဋီကာကျမ်းပြု အရှင်ဓမ္မပါလက **ကေစီ**-ဟု ရည်ညွှန်းထားသည်ကို သတိပြုနိုင်သည်။ ပါဠိစာပေ ထုံးစံအရ ယင်းသို့ **ကေစီ**-ဟု သုံးခြင်းမှာ မိမိထက်ညံ့သူဟု ဖော်ပြလို၍ သို့မဟုတ် ခပ်နိမ့်နိမ့် ဆိုသည့် သဘောမျိုးဖြစ်သည်။ ဆရာတော် ဦးဗုဒ္ဓိက ကျောင်းနေဖက် သူငယ်ချင်း ပြည်ဆရာတော် ဦးကျီးညို (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယကို ရေးသားသူ)အား "ကေစီ = ငကျီးပပ်ကြား၊ ဖက်ခွက်စားတို့သည်။ အာဟကီရ = ဆိုသတတ်"ဟု ပြည်ဆရာတော်နှင့် ဝါဒမတူသည့် နေရာတို့၌ **ကေစီ** ထိုးပြလေ့ရှိကြောင်း အစဉ်အလာ ဆိုစမှတ် ရှိသည်။

မှတ်သားဖွယ်အချို့

သဒ္ဒမ္ပပုဂ္ဂာသနီ၌ဖော်ပြသည့် သံကိစ္စမထေရ် အကြောင်းသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်

၌ ဖော်ပြသည်နှင့်မတူဘဲ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာနှင့် ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ တို့၌ ဖော်ပြသည်နှင့် တူနေသည်။

အရှင်မဟာနာမသည် မိမိနှင့် အယူအဆ တူသည်တို့၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာမှပင် ထုတ်နုတ် ကိုးကားပြသည်ကိုလည်း တွေ့ရ ပြန်သည်။ ဥပမာ အားဖြင့် -

ဝုတ္တေဥတံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (၂၊ ၅၆၇) "ပရမတ္ထတော ဟိ သဗ္ဗာနေဝ သစ္စာနိ ဝေဒက ကာရက နိဗ္ဗုတ ဂမကာဘာဝတော သုညာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနီ (ပဋိသံ-ဋ္ဌ ၂၊ ၁၉၇)။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (၂၊ ၃၆၅) ဝတ္တေဟိ စုဒ္ဓသိဟိ ပန္နရသိဟိ ဝါ အာကာရေဟိ ပရိဒမိတ စိတ္တတ္တာ စ (ပဋိသံ-ဋ္ဌ ၂၊ ၂၆၇) စသည်ဖြင့် တွေ့နိုင်သည်။

သို့ဖြစ်၍ ဤအရှင်၏ နလုံးသား၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကို အလေးဂရု ပြုရင်းစွဲ ရှိပြီး အထက်၌ တွေ့ရသည့် ဝေဖန်ဆန်းစစ်မှုမှာ သမားဂုဏ် ပြုလို၍ မဟုတ်ဘဲ စိတ်စေတနာမှန်ဖြင့် ထောက်ပြခြင်းသာ ဖြစ်မည်ဟု ခန့်မှန်းရပါသည်။

ကျမ်းကိုးများ

^၁ Pali Literatruue of Ceylon, p. 141

^၂ ဝံသတ္ထပ္ပကာသနီ (မဟာဝံသပထမပိုင်းဦးကာ)ကျမ်းကိုးလည်း သီရိလင်္ကာ အစဉ်အလာအရ ပဋိသန္ဓိဒါမင်္ဂအဋ္ဌကထာကျမ်းပြု အရှင်မဟာနာမပင် စီရင်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ မာလာ လာဆေကောရ ပုဂ္ဂိုလ်ကမူ ဒုတိယ မောဂ္ဂလ္လာနမင်း (၅၄၆-၅၆၆) လက်ထက် အခြားအမည်တူ အရှင်မဟာနာမတစ်ပါး ဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြထားသည် (P.L.C. p. 142-145)။

^၃ Siddhartha, R., The Indian Historical Quarterly, pp. 462-46

^၄ Pali Literature of Ceylon, p. 141

^၅ ပဋိသံ၊ ၃၈၈။

^၆ ဝိသုဒ္ဓိ ၂၊ ၃၆။

^၇ ပဋိသံ-ဋ္ဌ ၂၊ ၂၇၇။

^၈ ဝိသုဒ္ဓိ-ဋီ ၂၊ ၃၅။

